

قزوین یکی از زیباترین بازارهای کهن ایران را دارد، تماشایش را از دست ندهید

جادوی معماری در قزوین

زینب مرتضایی فرد

روزنامه‌نگار

هر جا را که نگاه کنی، محو می‌مانی، هی می‌خواهی نگاهت را بچرخانی و نمی‌شود. اصلاً نگاهت را هم بچرخانی گوشه‌ای دیگر، هر جا را که ببینی باز هم با همین حکایت روبه‌روی. حکایت زیبایی در زیبایی بی‌پایانی که آرامش و گنجی مسحورکننده و عجیبی با خود دارد. آنقدر که اگر بازار قزوین را هم ترک کنی و برگردی به خانه‌ات در هر جای ایران، یا اصلاً هر جای دنیا، تکه‌ای از تو همیشه آنجا جا می‌ماند و تکه‌ای از آنجا هم در قلب تو...

حالا اگر نزدیک قزوین هستی و نرفته‌ای تماشا که نمی‌دانم چه می‌شود گفت، اما راستش باید افسوس بخوری که چنین جای زیبایی را از چشم‌هایت گرفته‌ای و محروم‌شان کرده‌ای. بازاری که آرامش عجیبی دارد، معماری ایرانی-اسلامی به آن حال و هوا و ابعادی بخشیده که می‌تواند دلت، قلبت و روح را آرام کند. نشستن در یکی از کافه‌ها یا رستوران‌های بازار، نوشیدن شربت عرقیات، دمنوش یا قهوه‌نار معروف و بی‌نظیر قزوین در کنار همه زیبایی و آرامشی که حرفش را زدیم، اتفاقی است که نباید از آن گذشت. حتی اگر از قزوین هم دور هستید، از دستش ندهید.

یک بازار تاریخی

بازار قزوین یکی از زیباترین بازارهای سنتی ایران و یکی از دیدنی‌ترین مکان‌های توریستی شهر قزوین است؛ بازاری که قدمتی هزارساله دارد و روزی اهمیتی فوق‌العاده در تجارت بین‌المللی ایران داشته است. شاهکاری از معماری عصر صفوی و دوره قاجار و نمادی همه‌پز تمام از بازارهای سنتی ایرانی. خلاصه این که اگر می‌خواهید سفرتان به قزوین کامل شود نباید از کنار گشت و گذار در این بازار، دیدن زیبایی‌های معماری و هنری‌اش و لذت خرید کردن به سبک قدیمی‌ها بگذرید.

معماری بازار قزوین

معماری بازار قزوین یادآور معماری بازار شهرهای اصفهان و شیراز است و ترکیبی زیباترین از معماری دوران صفویه و دوران قاجاریه. این بازار بزرگ که طی سال‌ها توسعه و تغییر یافته است امروزه حدود ۱۴هکتار مساحت دارد و از بخش‌های مختلفی تشکیل شده که هر یک متعلق به صنف خاصی است. تزئینات بی‌نظیر معماری این بازار بیشتر ترکیبی از کار با آجر و کاشیکاری است.

با قدم گذاشتن در بازار قزوین در بهشتی پامی گذارید که ساختار و معماری‌اش مدهوش‌تان می‌کند. از سوی دیگر این بازار هم مانند سایر بازارهای سنتی ایران فقط مقصدی برای خرید و فروش نبوده و بخش‌های فرهنگی، مذهبی و خدماتی را هم شامل می‌شده است. بخش‌هایی مانند کاروانسرا، حمام و آب‌انبار، زورخانه، مسجد و مدرسه همه بخشی جدایی‌ناپذیر از بازار قزوین بوده است که هنوز هم تعدادی از این مراکز در بازار وجود دارد.

همان‌طور که گفتیم بازار قزوین قدمتی هزار ساله دارد. مانند اکثر بازارهای ایران، بازار قزوین هم در بخش پررفت و آمد شهر و در احاطه محله‌های شهر امتداد یافته بود تا به مسجد جامع می‌رسید. پس از این که شاه طهماسب صفوی، قزوین را پایتخت خود

قرار داد، تغییرات زیادی در شهر رخ داد. در این زمان میدان بزرگی در قزوین شکل گرفت که بعدها الگویی برای میدان نقش جهان شد. بخش‌های مهم بازار سنتی قزوین در همین دوران ساخته شدند. یکی از مهم‌ترین بخش‌های بازار آن دوره کاروانسرای شاه‌عباسی بود. دیگر اثری از میدان بازار نیست و مسجدالدینی هم جایگزین کاروانسرای شاه‌عباسی شده است. در ادامه این تغییرات مسجد جامع از بافت بازار جدا شد و از مسجدالدینی، که مسجد جامع جدید لقب گرفت، گذرگاه‌های جدیدی به بازار باز شد. در دوران قاجار نیز این تغییرات ادامه یافت و بازار سنتی قزوین را به دوران اوج شکوفایی خود رساند. یکی از دلایل اهمیت یافتن این بازار در آن دوران این بود که قزوین بر سر راه‌های غربی و شرقی ایران قرار دارد و همین جایگاه باعث شد بازار قزوین تبدیل به قلب اقتصادی منطقه و مرکز تجارت بین‌المللی به اروپا و روسیه شود.

بخش‌های قدیمی بازار

این بازار در زمان‌های قدیم دارای بخش‌هایی بوده که تعدادی از آنها امروز دیگر از بین رفته‌اند؛ از جمله بازارهای مشهور مجموعه بازار سنتی قزوین می‌توان به بازار علاقه‌بندها، بزازه، نجاره، خراطها، پوست‌فروش‌ها، پالان‌دوزها، ریسمان‌سج‌ها، پنبه‌فروش‌ها، آهنگران، زرگرها، چیتگرها، علاف‌ها، حلبی‌سازها، گیوه‌کش‌ها و... اشاره کرد.

بازارچه‌های معروف مجموعه بازار قزوین عبارت بودند از: بازارچه‌های آقا، استاد علی نجار، باغشاه، حاج اندریس، معصوم، حاج میر حسن، حاج محمد رحیم، بازارچه قیصریه، تجارت‌خانه تومانیان، زعفرانیه، چروک و... از سرهای معروف بازار قزوین می‌توان از سرای شاه، سرای وزیر، سرای سعادت، کاروانسرای سعدالسلطنه، سرای دالان دراز، سرای نگارالسلطنه و... نام برد.

این مجموعه که در سال ۱۳۵۷ به عنوان یکی از آثار ملی ایران ثبت شده است، به معنای واقعی یکی از زیباترین بخش‌هایی است که در بازارهای سنتی ایران

آجر با اشکال هندسی منظم وجود دارد. پیرامون گنبد ۱۶ حجره با ارتفاع یک متری از زمین وجود دارد که با درهای مثبت کاری شده چوبی تزئین شده‌اند. در جنوب‌غربی سرای، حیاط شترخان قرار دارد که محل مخصوص تخلیه بار شترها در قدیم بوده و الان بارانداز بازار است. در بخش جنوبی حیاط نیز فضایی سرپوشیده و آجری با صد ستون قرار دارد که انبار کالای سرای سعدالسلطنه محسوب می‌شود و فضایی سرپوشیده و بسیار زیبا را نمایان می‌سازد.

بازار قیصریه، سرای رضوی، سرای وزیر، مسجدالدینی قزوین: مسجدالدینی، سرای حاج رضا، تیمچه سرباز، تیمچه حاج سید کاظم که مرکز فروش چرم است. تیمچه درویش مهدی که در گذشته شاهین‌سازها در این بخش بازار مشغول به کار بوده‌اند و تیمچه حاج محمد تقی که در گذشته بازار آهنگران بوده است، اما امروز بازار بارفروشی است. تیمچه سرپوشیده هم بخش مهم دیگر این بازار است.

می‌توان دید. امکان ندارد وارد سرای سعدالسلطنه بشوید و مبهوت زیبایی کاشیکاری‌ها، گنبدها، سردرها و به‌طور کلی معماری جالب آن نشوید؛ چرا که کار معماری این سرای زیبا به دستان توانمند دو نفر از برترین معماران ایرانی استاد مهدی چگینی و استاد حسن خنجری سپرده شده است.

سرای سعدالسلطنه که ۲۶ هزار متر مساحت دارد در زمان ناصرالدین شاه قاجار به دستور حاکم قزوین، باقرخان سعدالسلطنه ساخته شده است. این سرا مجموعه‌ای کامل شامل چهارسوق، کاروانسرا، بازار و... است که ورودی‌های متعددی نیز دارد. تعدادی از ورودی‌ها به خیابان‌های اطراف باز می‌شود و تعداد دیگری به بازار قزوین راه می‌یابد. این ورودی‌ها اکثراً دارای هشتی‌هایی با معماری بسیار زیبا و جذاب است. در بخش جنوبی سرای سعدالسلطنه چهار سوق زیبایی آن واقع شده که دارای گنبدی بسیار مرتفع و شاهکار است. اطراف گنبد نیم‌طاق‌هایی از جنس

بهترین میوه‌ها اینجاست

اگر از آن عشق خریدها هستید که اصلاً به مسافرت می‌روند تا بتوانند سوغاتی بخرند، لذت قدم گذاشتن در بازار قزوین را از دست ندهید. در این بازار می‌توانید بهترین سوغاتی‌های قزوین را بخرید. بهترین کیفیت شیرینی‌های خوشمزه قزوین را مثل باقلوای قزوینی، شیرینی نخودی، نان قندی، پادرازی، قطاب، نان برنجی، نان چایی، نان نازک، نان چرخ و... می‌توانید در بازار سنتی قزوین پیدا کنید. میوه و خشکبار هم که دیگر هیچ.

حتی این روزها هم بازار شهر مرکز میوه و خشکبار ایران است. به خاطر آب و هوای فوق‌العاده شهر قزوین بهترین میوه‌ها را می‌توانید از این بازار بخرید و سوغات ببرید. در همه بازارها می‌توانید همه نوع کالایی را پیدا کنید، ولی بازار هر شهری به مرغوبیت کالایی خاص شهره است. بازار قزوین هم به صنایع دستی‌اش معروف است. با خرید صنایع دستی از بازار یادگاری ماندگار از قزوین به سوغات ببرید. از صنایع دستی معروف قزوین می‌توان به فرش و گلیم‌بافی، نقاشی پشت شیشه، مشبک فلزی، گیوه‌دوزی، نیم‌دوزی، گلابتون دوزی، نواربافی، موج‌بافی و... اشاره کرد. با خرید هر یک از این صنایع دستی علاوه بر کمک به توسعه فرهنگ‌های بومی ایران و صنایع داخلی، می‌توانید لذت و حس قدم زدن در یکی از سنتی‌ترین بازارهای ایران را در جودتان دوچندان کنید. توجه به هنر خوشنویسی را هم در شهر خوشنویسی ایران فراموش نکنید. می‌توانید بهترین نمونه‌های خوشنویسی را در این بازار زیبا ببینید و خریداری کنید.